

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده زبان‌شناسی
گروه زبان‌شناسی همگانی

رساله دکتری رشته زبان‌شناسی گرایش همگانی

مفهوم‌سازی «عشق و نفرت» در زبان فارسی:

رویکردی شناختی، در زمانی و پیکره‌ای

استاد راهنما:

دکتر آریتا افراشی

استادان مشاور:

دکتر سید مصطفی عاصی

دکتر شهین نعمت‌زاده

پژوهشگر:

فاطمه کوشکی

مهر ماه ۱۳۹۸

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پژوهشکده زبان‌شناسی
گروه زبان‌شناسی همگانی

رساله دکتری رشته زبان‌شناسی گرایش همگانی

مفهوم‌سازی «عشق و نفرت» در زبان فارسی:

رویکردی شناختی، در زمانی و پیکره‌ای

استاد راهنما:

دکتر آرزیتا افراشی

استادان مشاور:

دکتر سید مصطفی عاصی

دکتر شهین نعمت‌زاده

پژوهشگر:

فاطمه کوشکی

مهر ماه ۱۳۹۸

سپاسگزاری

سپاس فراوان که ایزد پاک را بلند است نام او. سپاس او را که زبان به برشمردن انعامش قاصر و به شکر الطافش عاجز است. سپاس او را که دانستن را ارج نهاد و قلم را شایستگی سوگند عطا کرد و مرا در راه آموختن که تجلی نو اوست، یاریگر بود.

اما به آن حکم که، هر که سپاسگزار مخلوق نباشد، خالق را نیز سپاس نخواهد گفت، بر خود فرض می‌دانم، از تمامی کسانی که تا رسیدن به این مرحله مرا مرهون مهربانی، حمایت، راهنمایی و یاری خود نمودند تشکر و قدردانی نمایم:

از استاد فرزانه سرکار خانم دکتر آرزیتا افراشی که راهنمایی این پایان نامه را پذیرفتند.

از استادان بزرگوار جناب آقای دکتر سید مصطفی عاصی و سرکار خانم دکتر شهین نعمت‌زاده که در انجام این پژوهش از مشورت‌های‌شان بهره بردم.

از استادان ارجمند جناب آقای دکتر احمد پاکتچی، جناب آقای دکتر فرهاد ساسانی و سرکار خانم دکتر حوریه احدی که کار ارزیابی و داوری این پایان نامه را انجام دادند.

از پدرم که همچنان پناه و پشتیبانم است و مادرم که همواره مست جام محبتش هستم.

از همسر مهربان و صبورم که عشق و پاکی و راستی‌اش را توان قدردانی‌ام نیست.

از دخترانم که با شکیبایی مثال زدنی مرا در این راه یاریگر بودند.

تقدیم به:

پدر و مادر مهربانم،

همسر بامحبت و صبورم

و

دختران دلبندم

چکیده

پژوهش حاضر به بررسی روند مفهوم‌سازی «عشق و نفرت» بر مبنای دو پیکره تاریخی و معاصر داده‌های زبان فارسی می‌پردازد. در این پژوهش با گردآوری داده‌های زبانی از پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی که دربردارنده متونی از قرن‌های پنج، شش و هفت هجری قمری می‌باشد از پایگاه داده‌های زبان فارسی، اقدام به تحلیل دو مفهوم عاطفی «عشق و نفرت» در دوران زمانی نامبرده نمودیم. جهت مشخص کردن ساختار مفهومی این مفاهیم، توجه به ابزارهای معنی‌سازی استعاره مفهومی، مجاز مفهومی، مفاهیم مرتبط و مدل شناختی لازم و ضروری است. البته مدل شناختی، خود به تنهایی یک ابزار معنی‌ساز به شمار نمی‌آید، بلکه مدل شناختی، محصول تعامل و برهم‌کنش ابزارهای معنی‌ساز استعاره مفهومی، مجاز مفهومی و مفاهیم مرتبط است. پس از تحلیل مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره‌های تاریخی و معاصر، ساختار مفهومی هر کدام از این مفاهیم به دست آمد و از مقایسه این ساختارها، نتایج درخور توجهی حاصل شد که مهم‌ترین آن‌ها ارائه الگوی چهار مرحله‌ای مدل شناختی پیش‌نمونه برای عواطف، است: مرحله اول: علت عاطفه، مرحله دوم: بروز تاثیر بدنی و روانی و چهره‌ای عاطفه، مرحله سوم: بروز رفتاری عاطفه و مرحله چهارم: تغییر عاطفه به صورتی دیگر. علاوه بر این ایده تکامل جهان‌بینی بر مبنای ساختارهای مفهومی «عشق و نفرت» در پیکره‌های تاریخی و معاصر یکی دیگر از نتایج به دست آمده می‌باشد. به این معنا که ساختارهای مفهومی مفاهیم نامبرده نشان می‌دهند ذهن انسان‌های پیشامعاصر به اندازه ذهن ما پیچیده و یکپارچه نبوده و آگاهی فارسی‌زبانان در قرن‌های پنجم، ششم و هفتم نسبت به بیماری‌ها و بدنشان در مقایسه با فارسی‌زبانان قرن معاصر کمتر بوده است و این تفاوت‌های زبانی نیز به تفاوت محیط تعاملی و تجارب زیسته سخنگویان مربوط می‌شود. به این ترتیب می‌توان گفت نظام مفهومی عشق و نفرت در پیکره معاصر، نمونه تکامل یافته نظام مفهومی عشق و نفرت در پیکره تاریخی است.

کلید واژه‌ها: عشق، نفرت، زبان فارسی، معناشناسی شناختی، زبان‌شناسی پیکره‌ای، زبان‌شناسی در زمانی، مدل

شناختی

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل ۱: کلیات پژوهش	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- مسئله پژوهش	۲
۳-۱- اهمیت و ضرورت پژوهش	۴
۴-۱- هدف پژوهش	۶
۵-۱- پرسش‌های پژوهش	۷
۶-۱- فرضیه‌های پژوهش	۷
۷-۱- روش‌شناسی	۸
۸-۱- جنبه جدید بودن و نوآوری پژوهش	۹
۹-۱- قلمرو پژوهش (زمانی-موضوعی)	۱۰
فصل ۲: پیشینه پژوهش	۱۱
۱-۲- مقدمه	۱۲
۱-۱-۲- مطالعات زبان‌شناسان و پژوهشگران ایرانی	۱۲
۱-۱-۱-۲- مفهوم‌سازی عواطف در زبان فارسی	۱۲
۲-۱-۱-۲- مفهوم‌سازی عشق و نفرت در زبان فارسی	۲۰
۲-۱-۲- مطالعات زبان‌شناسان و پژوهشگران غیرایرانی	۲۷
۱-۲-۱-۲- استعاره و فرهنگ	۳۲
۲-۲-۱-۲- برهم‌کنش استعاره و مجاز	۳۴
۳-۲-۱-۲- مفهوم‌سازی عواطف: پژوهشگران غیرایرانی	۳۶
۱-۳-۲-۱-۲- مفهوم‌سازی عشق و نفرت	۳۷
۴-۲- مطالعات معنی‌شناسی شناختی با رویکرد پیکره‌ای در آثار پژوهشگران غیرایرانی	۵۶
۱-۴-۲- گریس و استفانوویچ (۲۰۰۶): پیکره‌ها در زبان‌شناسی شناختی	۵۷
۲-۴-۲- گلین و فیشر (۲۰۱۰): روش‌های کمی در مطالعات معنی‌شناسی شناختی	۵۸
۳-۴-۲- مکنری و هاردی (۲۰۱۲): زبان‌شناسی پیکره‌ای	۵۹
۴-۴-۲- مطالعه استعاره با رویکرد پیکره‌ای در غرب	۵۹
۵-۲- جمع‌بندی	۶۰
فصل ۳: ملاحظات نظری و روش‌شناسی پژوهش	۶۱
۱-۳- مقدمه	۶۲
۲-۳- مروری بر سنت معنی‌شناسی	۶۲
۳-۳- مبانی رویکرد شناختی به معنا	۶۴
۱-۳-۳- مقوله‌بندی	۶۶
۱-۱-۳-۳- از ارسطو تا رُش	۶۷

- ۷۲.....۲-۱-۳-۳- دیدگاه‌های جدیدتر به مقوله‌بندی.....
- ۷۳.....۲-۳-۳- طرحواره.....
- ۷۶.....۳-۳-۳- ذهن جسمانی.....
- ۷۷.....۴-۳-۳- نظریه استعاره مفهومی.....
- ۷۸.....۱-۴-۳-۳- استعاره مفهومی چیست؟.....
- ۸۰.....۲-۴-۳-۳- مؤلفه‌های استعاره مفهومی.....
- ۸۱.....۱-۲-۴-۳-۳- مبدأ و مقصد.....
- ۸۱.....۲-۲-۴-۳-۳- اساس استعاره.....
- ۸۲.....۳-۲-۴-۳-۳- همبستگی در تجربه جسمانی.....
- ۸۲.....۴-۲-۴-۳-۳- شباهت.....
- ۸۳.....۵-۲-۴-۳-۳- نگاشت.....
- ۸۵.....۳-۴-۳-۳- انواع استعاره مفهومی.....
- ۸۷.....۴-۴-۳-۳- استعاره اولیه چیست؟.....
- ۸۸.....۵-۳-۳- مجاز.....
- ۸۹.....۱-۵-۳-۳- مجاز مفهومی.....
- ۹۲.....۲-۵-۳-۳- تمایز میان استعاره و مجاز.....
- ۹۳.....۳-۵-۳-۳- تعامل استعاره و مجاز.....
- ۹۴.....۵-۳-۳- الگوهای شناختی.....
- ۹۸.....۴-۳- رویکرد پیکره‌ای در مطالعات زبان شناختی.....
- ۱۰۱.....۱-۴-۳- دو رویکرد در زبان شناسی پیکره‌ای.....
- ۱۰۱.....۲-۴-۳- دو روش تحلیل در زبان شناسی پیکره‌ای.....
- ۱۰۲.....۳-۴-۳- انتقادات وارد بر زبان شناسی پیکره‌ای.....
- ۱۰۳.....۴-۴-۳- مطالعات در زمانی در زبان شناسی پیکره‌ای.....
- ۱۰۴.....۵-۴-۳- مطالعات معنایی در زبان شناسی پیکره‌ای.....
- ۱۰۴.....۱-۵-۴-۳- مطالعات معناشناسی شناختی در زبان شناسی پیکره‌ای.....
- ۱۰۵.....۶-۴-۳- تعریف پیکره زبانی.....
- ۱۰۶.....۷-۴-۳- پایگاه داده‌های زبان فارسی (PLDB).....
- ۱۰۷.....۵-۳- رویکرد در زمانی به مطالعات معنایی.....
- ۱۱۰.....۶-۳- ماهیت مفهوم‌سازی.....
- ۱۱۴.....۷-۳- عواطف.....
- ۱۱۹.....۱-۷-۳- ابعاد عاطفی معنا.....
- ۱۱۹.....۲-۷-۳- علم عصب‌شناختی عواطف.....
- ۱۲۳.....۳-۷-۳- اهمیت بررسی عواطف.....
- ۱۲۴.....۴-۷-۳- احساس چیست؟.....
- ۱۲۵.....۵-۷-۳- مفهوم عشق.....
- ۱۲۷.....۱-۵-۷-۳- سازوکار عصبی- شیمیایی عشق در بدن.....

۱۲۸.....	۳-۷-۶- مفهوم نفرت.....
۱۲۹.....	۳-۷-۶-۱- سازوکار عصبی- شیمیایی نفرت در بدن.....
۱۲۹.....	۳-۸- جمع‌بندی.....
۱۳۱.....	فصل چهارم: تحلیل داده‌ها
۱۳۲.....	۴-۱- مقدمه.....
۱۳۳.....	۴-۲- روش تحلیل داده‌ها.....
۱۳۴.....	۴-۲-۱- شیوه استخراج استعاره‌های مفهومی از درون پیکره.....
۱۳۵.....	۴-۲-۱-۱- جستجوی دستی.....
۱۳۵.....	۴-۲-۱-۲- جستجوی واژه‌های حوزه مبدأ.....
۱۳۵.....	۴-۲-۱-۳- جستجوی واژه‌های حوزه مقصد.....
۱۳۶.....	۴-۲-۱-۴- جستجوی واژه‌های حوزه مبدأ و مقصد.....
۱۳۷.....	۴-۲-۲- شیوه استخراج مجازهای مفهومی از پیکره.....
۱۳۸.....	۴-۲-۳- شیوه استخراج مفاهیم مرتبط از پیکره.....
۱۳۹.....	۴-۲-۴- شیوه ارائه مدل شناختی عواطف.....
۱۴۱.....	۴-۳- معرفی پیکره.....
۱۴۱.....	۴-۴- تحلیل مفهومی «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۴۱.....	۴-۴-۱- تحلیل مفهومی «عشق» در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۴۵.....	۴-۴-۱-۱- انواع عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۴۷.....	۴-۴-۱-۲- انواع روابط عاشقانه در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۴۹.....	۴-۴-۱-۳- ریشه‌شناسی واژه عشق.....
۱۵۱.....	۴-۴-۱-۴- نظام استعاری مفهوم «عشق» بر مبنای پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۵۱.....	۴-۴-۱-۴-۱- جسم‌بخشی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۷۱.....	۴-۴-۱-۴-۲- جان‌بخشی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۷۳.....	۴-۴-۱-۴-۳- نیروی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۸۶.....	۴-۴-۱-۴-۴- انرژی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۱۸۷.....	۴-۴-۱-۴-۵- مکانمندی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۰۲.....	۴-۴-۱-۴-۶- کنش عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۰۵.....	۴-۴-۱-۴-۷- مروری بر نظام استعاری «عشق» در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۱۰.....	۴-۴-۱-۵- نظام مجازی مفهوم «عشق» در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۱۷.....	۴-۴-۱-۶- مفاهیم مرتبط با مفهوم «عشق» در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۱۹.....	۴-۴-۱-۷- مدل شناختی مفهوم «عشق» در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۲۳.....	۴-۴-۱-۸- حواس دخیل در مفهوم‌سازی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۲۴.....	۴-۴-۱-۹- نتیجه‌گیری.....
۲۲۵.....	۴-۴-۲- تحلیل مفهومی «نفرت».....
۲۲۸.....	۴-۴-۲-۱- انواع نفرت در پیکره معاصر زبان فارسی.....
۲۳۰.....	۴-۴-۲-۲- انواع روابط نفرت در پیکره معاصر زبان فارسی.....

- ۲۳۱.....۳-۲-۴-۴-ریشه‌شناسی واژهٔ نفرت.....
- ۲۳۲.....۴-۲-۴-۴-نظام استعارای مفهوم «نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۳۲.....۱-۴-۲-۴-۴-جسم‌بخشی نفرت در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۴۰.....۲-۴-۲-۴-۴-جان‌بخشی نفرت در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۴۲.....۳-۴-۲-۴-۴-نیروی نفرت در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۴۵.....۴-۴-۲-۴-۴-مکان‌مندی نفرت در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۴۶.....۵-۴-۲-۴-۴-کنش نفرت در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۴۸.....۶-۴-۲-۴-۴-مروری بر نظام استعارای «نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۵۱.....۵-۲-۴-۴-نظام مجازی مفهوم «نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۵۶.....۶-۲-۴-۴-مفاهیم مرتبط مفهوم «نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۵۸.....۷-۲-۴-۴-مدل شناختی مفهوم «نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۶۰.....۳-۴-۴-۴-مقایسهٔ ساختار مفهومی «عشق و نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۶۲.....۱-۳-۴-۴-مقایسهٔ نظام استعارای «عشق و نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۶۵.....۲-۳-۴-۴-مقایسهٔ نظام مجازی «عشق و نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۶۹.....۳-۳-۴-۴-مقایسهٔ نظام مفاهیم مرتبط «عشق و نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۷۰.....۴-۳-۴-۴-مقایسهٔ نظام مدل شناختی «عشق و نفرت» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۲۷۱.....۵-۳-۴-۴-نتیجه‌گیری.....
- ۲۷۴.....۵-۴-تحلیل مفهومی «عشق و نفرت» در پیکرهٔ تاریخی.....
- ۲۷۹.....۱-۵-۴-تحلیل مفهومی «عشق» در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۲۸۴.....۱-۱-۵-۴-انواع عشق در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۲۸۵.....۲-۱-۵-۴-انواع روابط عاشقانه در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۲۸۷.....۳-۱-۵-۴-نظام استعارای مفهوم «عشق» در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۲۸۷.....۱-۳-۱-۵-۴-جسم‌بخشی عشق در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۲۹۸.....۲-۳-۱-۵-۴-جان‌بخشی عشق در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۰۰.....۳-۳-۱-۵-۴-نیروی عشق در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۰۵.....۴-۳-۱-۵-۴-انرژی عشق در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۰۵.....۵-۳-۱-۵-۴-مکانمندی عشق در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۳۱۱.....۶-۳-۱-۵-۴-کنش عشق در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۳۱۲.....۷-۳-۱-۵-۴-مروری بر نظام استعارای «عشق» در پیکرهٔ معاصر زبان فارسی.....
- ۳۱۷.....۴-۱-۵-۴-نظام مجازی مفهوم «عشق» در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۲۲.....۵-۱-۵-۴-مفاهیم مرتبط با مفهوم «عشق» در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۲۳.....۶-۱-۵-۴-مدل شناختی مفهوم «عشق» در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۲۵.....۷-۱-۵-۴-حواس دخیل در مفهوم‌سازی عشق در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۲۵.....۲-۵-۴-تحلیل مفهومی «نفرت» در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۲۸.....۱-۲-۵-۴-انواع نفرت در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....
- ۳۲۹.....۲-۲-۵-۴-انواع روابط نفرت در پیکرهٔ تاریخی زبان فارسی.....

۳۲۹	۴-۵-۲-۳-نظام استعارای نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۲۹	۴-۵-۲-۳-۱-جسم‌بخشی نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۲	۴-۵-۲-۳-۲-جان‌بخشی نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۲	۴-۵-۲-۳-۳-نیروی نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۳	۴-۵-۲-۳-۴-کنش نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۳	۴-۵-۲-۳-۵-مرور بر نظام استعارای نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۵	۴-۵-۲-۴-نظام مجازی نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۷	۴-۵-۲-۵-مفاهیم مرتبط نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۷	۴-۵-۲-۶-مدل شناختی نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۳۹	۴-۵-۳-مقایسه ساختارهای مفهومی «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۴۰	۴-۵-۳-۱-مقایسه نظام استعارای «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۴۳	۴-۵-۳-۲-مقایسه نظام مجازی «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۴۵	۴-۵-۳-۳-مقایسه مفاهیم مرتبط «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۴۵	۴-۵-۳-۴-مقایسه مدل شناختی «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی
۳۴۵	۴-۵-۳-۴-نتیجه‌گیری
۳۴۶	۴-۶-۶-مقایسه ساختارهای مفهومی عشق در پیکره‌های معاصر و تاریخی
۳۴۷	۴-۶-۱-مقایسه نظام استعارای عشق معاصر با عشق تاریخی
۳۵۴	۴-۶-۲-مقایسه نظام مجازی عشق در پیکره معاصر با عشق در پیکره تاریخی
۳۵۷	۴-۶-۳-مقایسه نظام مفاهیم مرتبط عشق معاصر با عشق تاریخی
۳۵۷	۴-۶-۴-مقایسه نظام مدل شناختی عشق معاصر با عشق تاریخی
۳۵۸	۴-۶-۵-مقایسه حواس دخیل در مفهوم‌سازی عشق معاصر با عشق تاریخی
۳۵۸	۴-۶-۶-نتیجه‌گیری
۳۵۸	۴-۶-۷-مقایسه ساختارهای مفهومی نفرت معاصر و نفرت تاریخی با یکدیگر
۳۶۰	۴-۷-۱-مقایسه نظام استعارای نفرت در پیکره معاصر و نفرت در پیکره تاریخی
۳۶۳	۴-۷-۲-مقایسه نظام مجازی نفرت در پیکره معاصر و نفرت در پیکره تاریخی
۳۶۴	۴-۷-۳-مقایسه مفاهیم مرتبط نفرت در پیکره معاصر و نفرت در پیکره تاریخی
۳۶۴	۴-۷-۴-مقایسه مدل شناختی مفهوم نفرت براساس پیکره معاصر و تاریخی
۳۶۴	۴-۷-۸-نتیجه‌گیری
۳۶۵	فصل پنجم: نتیجه‌گیری
۳۶۶	۵-۱-مقدمه
۳۶۶	۵-۲-مرور بر فصل‌های پیشین
۳۶۸	۵-۳-پاسخ به پرسش‌ها و محک فرضیه‌های پژوهش
۳۶۸	۵-۳-۱-پاسخ به پرسش‌های پژوهش
۳۷۰	۵-۳-۲-محک فرضیه‌های پژوهش
۳۷۱	۵-۴-دستاورد‌های پژوهش
۳۷۷	۵-۵-پیشنهاداتی برای پژوهش‌های آتی

۳۷۹.....منابع فارسی

۳۸۵.....منابع انگلیسی

۳۹۶ واژه‌نامه

۳۹۷.....واژه نامه فارسی به انگلیسی

۴۰۹.....واژه نامه انگلیسی به فارسی

فهرست جدول‌ها

عنوان	صفحه
جدول شماره (۱-۲): دسته‌بندی پژوهش‌های پژوهشگران غیرایرانی در مورد مفاهیم «عشق و نفرت»	۵۶
جدول (۱-۳). سطوح شامل و زیرشمول عواطف بنیادین	۱۱۶
جدول (۱-۴) تعداد آثار داده‌های مربوط به مفهوم «عشق» از پیکره معاصر برمبنای تاریخ انتشار	۱۴۲
جدول (۲-۴) فراوانی و نوع مقوله دستوری الفاظ مفهوم «عشق» در پیکره معاصر زبان فارسی	۱۴۳
جدول (۳-۴): انواع روابط عاشقانه؛ فراوانی عشق انسان به انسانی دیگر در پیکره معاصر زبان فارسی	۱۴۷
جدول (۴-۴): انواع روابط عاشقانه؛ فراوانی عشق انسان به غیرانسان در پیکره معاصر زبان فارسی	۱۴۸
جدول (۵-۴) انواع استعاره‌های [عشق وجود است] و فراوانی آن‌ها در پیکره معاصر زبان فارسی	۱۵۹
جدول (۶-۴): فراوانی استعاره‌های [عشق ماده است] در پیکره معاصر زبان فارسی	۱۶۴
جدول (۷-۴) دفعات به کارگیری مفاهیم مرتبط با بدن انسان در استعاره [بدن انسان ظرفی برای مظلوف عشق]، در پیکره معاصر زبان فارسی	۱۷۰
جدول (۸-۴) استعاره مفهومی نیروی عشق از پیکره معاصر زبان فارسی	۱۷۷
جدول (۹-۴) استعاره مکان‌مندی عشق از پیکره معاصر زبان فارسی	۱۸۸
جدول (۱۰-۴): استعاره [عشق حرکت است] از پیکره معاصر زبان فارسی	۱۹۱
جدول (۱۱-۴) فراوانی مفاهیم مرتبط مفهوم عشق در زبان فارسی از پیکره معاصر	۲۱۸
جدول (۱۲-۴) هستی‌شناسی عشق از پیکره معاصر زبان فارسی	۲۲۰
جدول (۱۳-۴) فراوانی حواس پنجگانه دخیل در مفهوم‌سازی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۲۳
جدول (۱۴-۴) تعداد آثار داده‌های مربوط به مفهوم «نفرت» از پیکره معاصر برمبنای تاریخ انتشار	۲۲۶
جدول (۱۵-۴) فراوانی و نوع مقوله دستوری الفاظ مفهوم «نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۲۷
جدول (۱۶-۴) انواع استعاره‌های [نفرت وجود است] و فراوانی آن‌ها در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۳۳
جدول (۱۷-۴) انواع استعاره‌های [نفرت ماده است] و فراوانی آن‌ها در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۳۵
جدول (۱۸-۴) دفعات به کارگیری بدن انسان در استعاره [بدن انسان ظرفی برای مظلوف نفرت]، در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۴۰
جدول (۱۹-۴): استعاره مفهومی نیروی نفرت از پیکره معاصر زبان فارسی	۲۴۲
جدول (۲۲-۴) فراوانی نظام استعاری نفرت در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۵۱
جدول (۲۱-۴) فراوانی مفاهیم مرتبط با مفهوم نفرت از پیکره معاصر زبان فارسی	۲۵۶
جدول (۲۲-۴) هستی‌شناسی نفرت از پیکره معاصر زبان فارسی	۲۵۸
جدول (۲۳-۴) مقایسه ویژگی‌های پیکره‌ای مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۱
جدول (۲۴-۴) مقایسه نظام‌های استعاری مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۲
جدول (۲۵-۴) مقایسه نظام‌های مجازی مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۵
جدول (۲۶-۴) مقایسه اثرات فیزیولوژیکی مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۷
جدول (۲۷-۴) مقایسه اثرات رفتاری مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۷
جدول (۲۸-۴) مقایسه اثرات روانی مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۸
جدول (۲۹-۴) مقایسه اثرات چهره‌ای مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی	۲۶۸

- جدول (۴-۳۰) مقایسه مفاهیم مرتبط «عشق و نفرت» در پیکره معاصر زبان فارسی..... ۲۶۹
- جدول (۴-۳۱) آثار موجود در پیکره تاریخی زبان فارسی جهت استخراج داده‌های مربوط به مفهوم «عشق» .. ۲۸۰
- جدول (۴-۳۲) فراوانی و نوع مقوله دستوری الفاظ مفهوم «عشق» در پیکره تاریخی..... ۲۸۳
- جدول (۴-۳۳) انواع روابط عاشقانه؛ فراوانی عشق انسان به انسانی دیگر در پیکره تاریخی زبان فارسی ۲۸۶
- جدول (۴-۳۴) انواع استعاره‌های [عشق وجود است] و فراوانی آن‌ها در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۲۹۰
- جدول (۴-۳۵) انواع استعاره‌های [خواص فیزیکی عشق به مثابه ماده] و فراوانی آن‌ها در پیکره تاریخی زبان فارسی ۲۹۳
- جدول (۴-۳۶) فراوانی استعاره‌های [عشق ماده است] در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۲۹۴
- جدول (۴-۳۷) فراوانی استعاره‌های استعاره ظرف و مظلوف عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۲۹۷
- جدول (۴-۳۸) فراوانی استعاره‌های «جان‌بخشی» عشق از پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۲۹۸
- جدول (۴-۳۹) استعاره مفهومی نیروی عشق از پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۰۱
- جدول (۴-۴۰) استعاره مکان‌مندی عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۰۶
- جدول (۴-۴۱) استعاره [عشق حرکت است] از پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۰۹
- جدول (۴-۴۲) فراوانی اثرات عشق به جای عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۱۸
- جدول (۴-۴۳) هستی‌شناسی عشق از پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۲۳
- جدول (۴-۴۴) آثار موجود در پیکره تاریخی زبان فارسی جهت استخراج داده‌های مربوط به مفهوم «نفرت» .. ۳۲۶
- جدول (۴-۴۵) فراوانی و نوع مقوله دستوری الفاظ مفهوم «نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی ۳۲۷
- جدول (۴-۴۶) فراوانی کلان‌استعاره مفهومی «جسم‌بخشی نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۱
- جدول (۴-۴۷) فراوانی کلان‌استعاره مفهومی «نیروی نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۲
- جدول (۴-۴۸) فراوانی نظام استعاری نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۵
- جدول (۴-۴۹): هستی‌شناسی نفرت از پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۷
- جدول (۴-۵۰) مقایسه ویژگی‌های پیکره‌ای مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۴۰
- جدول (۴-۵۱) مقایسه نظام‌های استعاری مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۴۱
- جدول (۴-۵۲) مقایسه نظام‌های مجازی مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۴۳
- جدول (۴-۵۳) مقایسه اثرات فیزیولوژیکی مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۴۴
- جدول (۴-۵۴) مقایسه اثرات رفتاری مفاهیم «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۴۴
- جدول (۴-۵۵) مقایسه ویژگی‌های پیکره‌ای مفهوم «عشق» در پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۴۷
- جدول (۴-۵۶) مقایسه نظام‌های استعاری مفاهیم «عشق» در دو پیکره معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۵۰
- جدول (۴-۵۷) مقایسه فراوانی مجازهای مفهومی «اثر عشق به جای عشق» در دو پیکره تاریخی و معاصر..... ۳۵۴
- جدول (۴-۵۸) مقایسه اثرات روانی مفهوم «عشق» در پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۵۵
- جدول (۴-۵۹) مقایسه اثرات رفتاری مفهوم «عشق» در پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۵۶
- جدول (۴-۶۰) مقایسه اثرات فیزیولوژیکی مفهوم «عشق» در پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۵۶
- جدول (۴-۶۱) مقایسه اثرات فیزیولوژیکی مفهوم «عشق» در پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۵۷
- جدول (۴-۶۲) مقایسه ویژگی‌های پیکره‌ای مفهوم «نفرت» در پیکره‌های معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۵۹
- جدول (۴-۶۳) مقایسه نظام‌های استعاری مفاهیم «نفرت» در دو پیکره معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۶۱
- جدول (۴-۶۴) مقایسه نظام‌های مجازی مفاهیم «نفرت» در دو پیکره معاصر و تاریخی زبان فارسی..... ۳۶۳

فهرست تصویرها

صفحه	عنوان
۱۲۱	تصویر (۱-۳). قسمت‌های مختلف سیستم لیمبیک.....
۱۲۳	تصویر (۲-۳). کنترل اعضای مختلف بدن به کمک اعصاب سمپاتیک و پاراسمپاتیک.....
	تصویر (۳-۳) وقتی که به شرکت‌کنندگان در آزمایش، تصویر فرد مورد علاقه شان نشان داده شد قسمت‌های زرد رنگ و قرمز رنگ فعال شدند و این فعالیت‌ها فقط به بخشی از نواحی مغز محدود می شوند (dC): هسته اکومبنس، cer:مخچه، hi: هیپوکامپ خلفی، ا: اینسولا، c: کرونال، p: پوتامین).....
۱۲۷	تصویر (۳-۴). مکان هیپوتالاموس در مغز.....
۱۲۸	تصویر (۱-۴) طرح‌واره حرف اضافه «در».....
۱۷۰	

فهرست نمودارها

عنوان	صفحه
نمودار (۱-۱): نمایش اهداف پژوهش.....	۷
نمودار (۲-۱): دسته‌بندی پژوهش‌های پژوهشگران ایرانی در مورد عواطف در زبان فارسی.....	۲۷
نمودار (۱-۳) خطوط عمده تاریخ نظری معنی‌شناسی.....	۶۴
نمودار (۳-۲): حوزه‌های مرتبط با زبان‌شناسی شناختی.....	۶۶
نمودار (۳-۳) حواس عاطفی بنیادی براساس الگوی آنگر و اشمیت (۱۹۹۹).....	۱۱۶
نمودار (۴-۳). دسته‌بندی روش‌های مختلف سنجش احساس عاطفه.....	۱۲۵
نمودار (۱-۴) فراوانی آثار داده‌های مربوط به مفهوم «عشق» از پیکره معاصر بر مبنای تاریخ انتشار.....	۱۴۲
نمودار (۲-۴) فراوانی مقوله دستوری مشتقات لفظی مفهوم «عشق» در پیکره معاصر.....	۱۴۵
نمودار (۳-۴) فراوانی انواع روابط عاشقانه از پیکره معاصر زبان فارسی.....	۱۴۹
نمودار (۴-۴): فراوانی استعاره مفهومی [عشق وجود است] در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۱۶۰
نمودار (۵-۴): فراوانی استعاره [عشق ماده است] در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۱۶۵
نمودار (۶-۴) فراوانی استعاره [بدن انسان ظرفی برای مظهر عشق]، در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۱۶۹
نمودار (۷-۴) فراوانی استعاره‌های «جان‌بخشی» عشق از پیکره معاصر زبان فارسی.....	۱۷۱
نمودار (۸-۴) نظام استعاره عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۰۷
نمودار (۹-۴) فراوانی نظام استعاره زنجیره بزرگ هستی عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۰۸
نمودار (۱۰-۴) فراوانی نظام استعاره ساختار رویداد عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۱۰
نمودار (۱۱-۴) فراوانی نظام‌های استعاره عشق در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۱۰
نمودار (۱۲-۴) فراوانی تاثیرات فیزیولوژیکی عشق از پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۱۲
نمودار (۱۳-۴): فراوانی اثرات روانی عشق از پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۱۵
نمودار (۱۴-۴) فراوانی آثار داده‌های مربوط به مفهوم «نفرت» از پیکره معاصر بر مبنای تاریخ انتشار.....	۲۲۶
نمودار (۱۵-۴) فراوانی مقوله دستوری مشتقات لفظی مفهوم «نفرت» در پیکره معاصر.....	۲۲۸
نمودار (۱۶-۴): فراوانی استعاره [بدن انسان ظرفی برای مظهر نفرت]، در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۳۹
نمودار (۱۷-۴): فراوانی استعاره‌های «جان‌بخشی» نفرت از پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۴۱
نمودار (۱۸-۴) نظام استعاره نفرت در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۴۸
نمودار (۱۹-۴) فراوانی نظام استعاره نفرت در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۵۱
نمودار (۲۰-۴) فراوانی نظام مجازی نفرت در پیکره معاصر زبان فارسی.....	۲۵۵
نمودار (۲۱-۴) فراوانی مقوله دستوری مشتقات لفظی مفهوم «عشق» در پیکره تاریخی.....	۲۸۴
نمودار (۲۲-۴) فراوانی استعاره [عشق ماده است] در پیکره تاریخی زبان فارسی.....	۲۹۵
نمودار (۲۳-۴) فراوانی استعاره [بدن انسان ظرفی برای مظهر عشق]، در پیکره تاریخی زبان فارسی.....	۲۹۷
نمودار (۲۴-۴) نظام استعاره عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی.....	۳۱۳
نمودار (۲۵-۴) فراوانی نظام استعاره زنجیره بزرگ هستی عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی.....	۳۱۴
نمودار (۲۶-۴) فراوانی نظام استعاره ساختار رویداد عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی.....	۳۱۶
نمودار (۲۷-۴) فراوانی نظام‌های استعاره عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی.....	۳۱۷

- نمودار (۲۸-۴) فراوانی اثرات روانی عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۱۹
- نمودار (۲۹-۴) فراوانی اثرات رفتاری عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۲۰
- نمودار (۳۰-۴) فراوانی اثرات فیزیولوژیکی عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۲۱
- نمودار (۳۱-۴) فراوانی اثرات چهره‌ای عشق در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۲۲
- نمودار (۳۲-۴) فراوانی مقوله دستوری مشتقات لفظی مفهوم «نفرت» در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۲۸
- نمودار (۳۳-۴) نظام استعاری نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۴
- نمودار (۳۴-۴) فراوانی نظام استعاری نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۵
- نمودار (۳۵-۴) فراوانی مجازهای مفهومی نفرت در پیکره تاریخی زبان فارسی..... ۳۳۶
- نمودار (۳۶-۴): مقایسه فراوانی نظام‌های استعاری عشق تاریخی و معاصر..... ۳۴۸
- نمودار (۱-۵): مدل محاسباتی پیش‌نمونه مفهوم عاطفی عشق در زبان فارسی..... ۳۷۵
- نمودار (۲-۵): مدل محاسباتی پیش‌نمونه مفهوم عاطفی نفرت در زبان فارسی..... ۳۷۶

فصل ۱

کلیات پژوهش

۱-۱- مقدمه

تحلیل‌های معنایی در حوزه عواطف در زمره جدیدترین پژوهش‌ها در زبان‌شناسی محسوب می‌شوند و از رهگذر چنین تحلیل‌هایی می‌توان نگرش یک قوم یا جامعه زبانی را در یک حوزه مفهومی دریافت. این پژوهش با عنوان «مفهوم‌سازی عشق و نفرت در زبان فارسی: رویکردی شناختی، تاریخی-همزمانی و پیکره‌ای» به شیوه مفهوم‌سازی این دو مفهوم در زبان فارسی و بر مبنای دو پیکره تاریخی و معاصر داده‌های زبان فارسی می‌پردازد. در مورد مفاهیم عاطفی در زبان فارسی پژوهش‌های در زمانی یا همزمانی متعددی انجام شده که موارد نادری از این تحقیقات به شیوه پیکره‌ای انجام گرفته‌اند (ر.ک. بخش ۱-۲ پیشینه تحقیق). در بین این تحقیقات، به جفت واژه‌های «عشق و نفرت» از منظر پیکره‌ای و تاریخی-همزمانی توجهی نشده است لذا جهت پر کردن این خلاء پژوهشی و همچنین بررسی شیوه درک سخنگویان زبان فارسی از این دو مفهوم عاطفی، ضرورت پرداختن به این مفاهیم از این منظر احساس می‌شد.

۱-۲- مسئله پژوهش

زبان‌شناسی شناختی رویکردی بین‌رشته‌ای به مطالعه زبان، ذهن و تجربه اجتماعی-فرهنگی است که در دهه ۱۹۷۰ ظهور یافت. مشخصه زبان‌شناسی شناختی، تعهد به پیوند میان صورت و معنا در مطالعه زبان است. طبق این دیدگاه زبان بازتابی از ویژگی‌های عمومی شناخت است. ویژگی دیگر این رویکرد این است که زبان در بافت مطالعه می‌شود و ناشی از کاربرد است. زبان‌شناسان شناختی عمدتاً بر دو حوزه کلی متمرکز بوده‌اند: مطالعه ساختار ذهن (رویکردهای شناختی به دستور) و زبان به مثابه ابزاری برای بررسی ویژگی‌های ساختار مفهومی (معنی‌شناسی شناختی).

معنی‌شناسی شناختی یکی از حوزه‌های عمده رویکرد زبان‌شناسی شناختی محسوب می‌گردد که در سال‌های دهه ۱۹۸۰ پدید آمد. این نوع مطالعه معنی به صراحت بر عدم جدایی میان معنی و شناخت، یا بهتر بگوییم، بر عدم تفکیک معنی‌شناسی و کاربردشناسی^۱ تاکید داشت. معنی‌شناسی شناختی با معرفی الگوهای تازه توصیف و تحلیل، نظیر نظریه پیش‌نمونی^۲ و معنی‌شناسی قالب‌بنیاد^۳ و نیز احیای مطالعه استعاره در قالب نظریه استعاره مفهومی^۴، موجودیت خود را در حکم رویکردی پرثمر و کارآمد به اثبات رساند و توجه بسیاری از متخصصان معنی‌شناسی را به خود معطوف ساخت.

گیرارتس (۲۰۱۰: ۵۶۲) معتقد است معنی‌شناسی شناختی نوعی بازگشت به مبانی معنی‌شناسی تاریخی-فقه‌اللغوی است، زیرا هر دو رویکرد برداشتی روان‌شناختی و دایره‌المعارفی نسبت به معنی دارند؛ به بیان دیگر، معنی را پدیده‌ای مستقل فرض نمی‌کنند بلکه آن را در پیوند با تجربیات فردی، فرهنگی، اجتماعی و تاریخی سخنگویان زبان مورد مطالعه قرار می‌دهند. هرچند معناشناسی تاریخی-فقه‌اللغوی، دیدگاهی صرفاً در زمانی به مطالعه معنا دارد، اما معنی‌شناسی شناختی از جنبه همزمانی و از دید کاربران زبان به معنی می‌پردازد. با این اوصاف، تاریخ معنی‌شناسی را باید نوعی فرایند حرکت از بافت‌زدایی ساختگرا به سوی باور مجدد به بافت‌مداری دانست.

اوانز (۲۰۰۹: ۱۷۵) برای بازنمایی دانش بشر، دو نظام را از هم تمیز داده است: نظام زبانی و نظام مفهومی. نظام زبانی به دانش زبانی مربوط است و در قالب واحدهای نمادین زبان بروز می‌کند؛ اما نظام مفهومی نوعی دانش غیرزبانی است که البته واژه‌ها نشانه‌هایی برای این مفاهیم هستند. به این ترتیب این نظام زبانی با نظام مفهومی در تعامل است تا دسترسی به دانش مفهومی صورت گیرد.

از دستاوردهای زبان‌شناسی شناختی این است که زبان و ذهن مبتنی بر عملکرد و ساختار بدن انسان هستند. به عبارت دقیق‌تر دانش ما، مبتنی بر تجربه‌های ادراکی و سازوکارهایی توسعه می‌یابد که از عملکرد بدن ما ناشی می‌گردد. نظام مفهومی از یک سو مبتنی بر ساز و کارهای عام شناختی است و از سوی دیگر بر اساس حضور انسان‌ها در بافت فرهنگ توسعه می‌یابد.

تحلیل شناختی پژوهش حاضر، در رابطه با شیوه مفهوم‌سازی «عشق و نفرت» در زبان فارسی، از منظر تاریخی و همزمانی، به دنبال روشن ساختن روند تحول فرهنگ در خصوص این دو مفهوم از قرن پنجم تا هفتم و نیز مقایسه آن با قرن معاصر است؛ چرا که در فرهنگ قرون گذشته، نوع تجربه سخنگویان زبان مطمئناً متفاوت از تجربه سخنگویان فارسی زبان در قرن تکنولوژی و فناوری اطلاعات است و سخنگویان فارسی‌زبان معاصر، از ابزارهای شناختی متفاوتی برای درک و بیان مفاهیم عاطفی نظیر «عشق و نفرت»

¹ pragmatics

² prototype Theory

³ frame semantics

⁴ conceptual metaphor

⁵ V. Evans

استفاده می‌کنند. در این تحقیق با توجه به مبنای تجربی مفهوم‌سازی از دیدگاه شناختی، پی خواهیم برد که چگونه تاریخ، نظام اجتماعی، سیاسی و عاملیت انسانی با هم تنیده می‌شوند و منجر به ایجاد پیچیدگی مفاهیمی نظیر «عشق و نفرت» می‌گردند. در این پژوهش به واسطه ابزارهای نظری شناختی همچون استعاره مفهومی، مجاز مفهومی، طرحواره، پیش‌نمونی و مهم‌تر از همه ارائه مدلی شناختی از نوع درک سخنگویان در هر برهه زمانی، این پیچیدگی مفهومی تبیین می‌گردد و بدین ترتیب می‌توان دریافتی از ذهنیت سخنگویان فارسی زبان در مقاطع زمانی گفته شده در خصوص مفاهیم عاطفی «عشق و نفرت» ارائه نمود.

مسئله پژوهش حاضر این است که با توجه به نقش عواطف در تصمیم‌گیری‌ها، موضع‌گیری‌ها و کنش‌های ما ایرانیان، فارسی‌زبانان ایرانی چه دریافتی از عشق و نفرت دارند و این مفاهیم در قالب اصول معنی‌شناسی شناختی چگونه تحلیل می‌گردند؟ چنان‌چه بتوانیم تحلیل شناختی - فرهنگی دقیق و جامعی از دریافت عشق و نفرت نزد فارسی‌زبانان ایرانی ارائه دهیم می‌توانیم آسیب‌ها، تحولات مفهومی و نقاط قدرت و ضعف این دریافت‌های عاطفی را دریابیم و به راهکار بیان‌دهیم. برای نمونه اگر مشخص شود؛ فارسی‌زبانان ایرانی مفهوم عشق را مفهومی آرکیئیک و فاقد اثربخشی می‌دانند یا اینکه دریابیم عشق را بر مبنای حوزه‌های مبداء مفهوم‌سازی پول و شیء ارزشی در می‌یابند برخی رفتارهای فرهنگی تبیین می‌یابد. ما به دنبال آن هستیم تا برای ساخت مفهومی عشق و نفرت تحلیلی همه‌جانبه به دست دهیم که تحولات تاریخی این مفاهیم را با توجه به داده‌های پیکره‌ای نشان دهد و به لحاظ شناختی تبیین نماید.

به عبارت دیگر در اینجا به افتراقات و اشتراکات شیوه‌های مفهوم‌سازی دو مفهوم «عشق و نفرت» در پیکره تاریخی و معاصر زبان فارسی توجه می‌شود که با تحلیل این مفاهیم بر مبنای داده‌های واقعی زبان فارسی، می‌توانیم به شیوه درک سخنگویان از این مفاهیم و جهان‌بینی آن‌ها دست یابیم.

۱-۳- اهمیت و ضرورت پژوهش

از آن‌جا که موضوع پژوهش حاضر مفهوم‌سازی «عشق و نفرت» از نظر شناختی، پیکره‌ای و در زمانی می‌باشد، لذا ضرورت دارد به اهمیت موارد ذکر شده در عنوان موضوع این پژوهش اشاره شود:

الف) زبان‌شناسی شناختی و مفهوم‌سازی عواطف: هر تحقیقی در باب مفاهیم باید توصیفی از ذهن به دست دهد که از لحاظ شناختی مبتنی بر واقعیات باشد. امروزه تعداد قابل توجهی از دانشمندان شناختی از جمله زبان‌شناسان شناختی مشغول تحقیق در حوزه مفهوم‌سازی با استفاده از سازوکار شناختی از جمله استعاره مفهومی (لیکاف ۱۹۸۷؛ کووچش ۲۰۰۲)، مجاز مفهومی (بارسلونا ۲۰۰۳)، مقوله‌بندی (تیلور ۱۹۹۰) و طرحواره (جانسون ۱۹۸۷) هستند، چرا که این سازوکارهای شناختی نقشی کلیدی در تفکر، درک و استدلال بشر و فراتر از آن در ایجاد واقعیت اجتماعی، فرهنگی و روان‌شناختی ما دارند. بنابراین تلاش

¹ S. Barcelona

² J. Taylor